

PRESENTATION AV EN RUGGNINGSUNDERSÖKNING

av

Jan Sondell

Ä n d a m å l

Sommaren 1968 påbörjades en undersökning av ruggningen hos de gamla fåglar av sävsparv (*Emberiza schoeniclus*) och lövsångare (*Phylloscopus trochilus*), som fångades för ringmärkning vid Kvismare fågelstation. Avsikten är att i första hand försöka fastställa när ruggningen äger rum och hur snabbt den fortlöper. Dessutom är det av intresse att konstatera efter vilket mönster fjäderbytet i vinge och stjärt sker. Studierna koncentrerar sig åtminstone tillsviare helt på gamla fåglar av ovannämnda arter. Någon allmän ruggningskontroll är det sålunda ej frågan om.

M e t o d

Med hjälp av en särskild blankett, där den schabloniserade vingen och stjärten i fig. 1 ingår som en viktig del, registreras främst ving- och stjärtfjädrarnas ålder och utvuxenhetsgrad vid varje fångstillfälle under året. Göres detta konsekvent med alla fåglar av de aktuella arterna är sannolikheten stor att flera fåglar blir undersökta ett par gånger under ruggningen. Detta ger möjlighet till givande jämförelser där slutsatser om ruggningshastighet och ruggningsmönster kan dras.

E r f a r e n h e t e r f r å n f ö r s t a å r e t

Under 1968 genomgick ungefär 30 lövsångare och 120 sävsparvar ruggningsundersökning. Därav är förhållandevis få fåglar undersökta flera gånger med större tidsmellanrum. Emellertid är de fallen synnerligen informativa. Fig. 1 visar ett exempel där ruggningen hos en lövsångare registrerats den 12 resp. 23 augusti. Där syns bl.a. att stjärten, från att helt ha saknats, har vuxit ut till $3/4$ av full längd, och att i vingen vid det tidigare tillfället funnits $3\frac{1}{2}$ ny handpenna och vid det senare 5 helt utvuxna, 2 nästan utvuxna och 2 som börjat komma. Om exemplet är representativt för ruggningen hos arten är ännu för tidigt att säga.

Materialet visar att den säkerhet och exakthet med vilken ringmärkarna noterat om en penna varit ny, gammal eller saknats varierar. Delvis kan detta bero på att vissa registreringar gjorts under tidspress, t.ex. då det funnits många fåglar att ringmärka, men i huvudsak torde felena ha förorsakats av att otränade personer haft svårt att skilja gamla och nya pennor och ej kunnat rätt bedöma en viss pennas position i vingen.

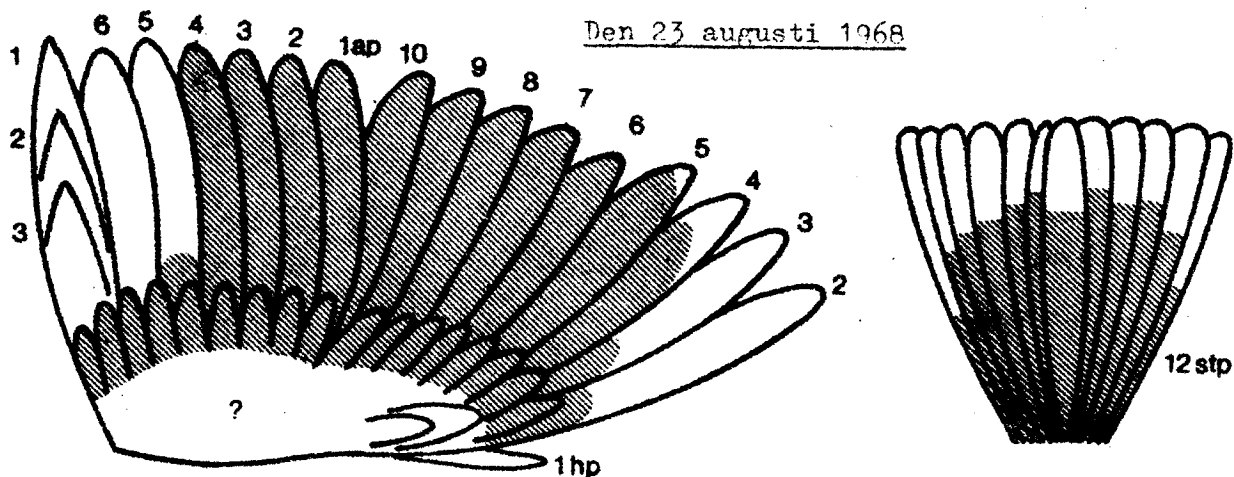
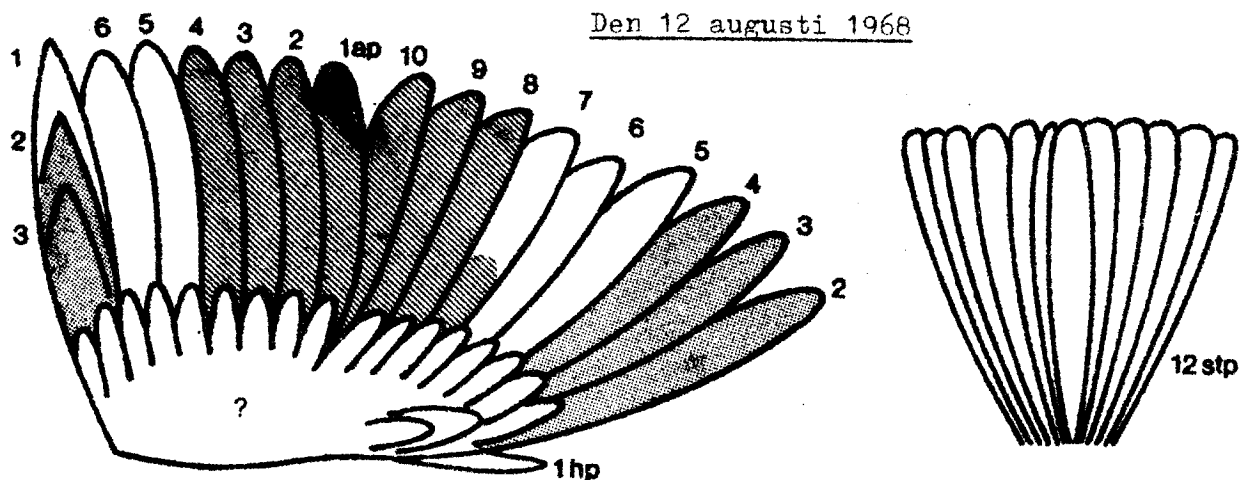

Fig. 1. Exempel på ruggningens fortskridande hos en gammal lövsångare. Tillståndet i vinge och stjärt den 12 resp. 23 augusti 1968 framgår ovan. Fällda och ännu ej ersatta fjädrar eller delar därav är oskuggade. Gamla fjädrar är markerade med punkterat raster, nyutväxta med snedstreckat. (Observera att de mindre täckare närmast vingens framkant som är oskuggade i bägge vingarna och markerade med "?" ej är undersökta.)

Tidigare erfarenheter har visat att brett utlagda undersökningar av detta slag tyvärr givit otillfredställande resultat därför att de personer, som insamlat materialet ej haft tillräckliga förkunskaper. För det fortsatta arbetet är det alltså ytterst viktigt att de ringmärkare, som skall utföra ruggningsundersökningen ges möjlighet till utbildning och övning innan de påbörjar arbetet.